ASIANTUNTIJALAUSUNTO 11.10.2016.

Arvoisa puheenjohtaja sekä muut valiokunnan jäsenet!

Omassa työssäni palveluohjaajana kohtaan työttömien ryhmän joka tuntuu jäävän joissain määrin monien lakimuutosten ulkopuolelle? Pitkäaikaistyöttömät jotka saavat pysyvästi toimeentulotukea?

Olen pannut merkille että kun puhutaan työttömistä niin monet pitävät sitä yhtenä ryhmänä?
Itse arvioin aina työttömiä joko niin että ovat pelkästään kelan asiakkuudessa olevia työttömiä ja tai toinen ryhmä jotka ovat sekä kelan että toimeentulotuen asiakkuudessa olevat työttömät.
Se työttömien ryhmä joiden kanssa itse työskentelen ovat nimenomaan niitä jotka saavat kelan tukien lisäksi myös toimeentulotukea!

Nyt kun ollaan saatu eriytettyä työttömien ryhmät toisistaan niin päästään siihen miten lakimuutokset heijastuu niihin?

Otan muutamia esimerkkejä käytännöistä toimeentulotukea saavan näkökulmasta:

On puhuttu paljon työttömän 300e lisäansioista ja siitä miten se ei vaikuta jo olemassa oleviin tukiin? Vai vaikuttaako?
Jos ihminen saa ennen lisäansioita toimeentulotukea joka kuukausi 200e pysyvästi ja lähtee tekemään 300 eurolla töitä per/kk niin kaupungilta tuleva toimeentulotuki leikkautuu ensiksi 200 eurolla ja hyöty olisi siis 100 euroa ja näin ollen kyseinen kunta hyötyy 200 euroa tilanteesta.
Tällä tarkoitan sitä että ne jotka ovat lähempänä työelämää (esimerkiksi ansiosidonnaisella...) ja eivät saa toimeentulotukea niin ne hyötyvät 300 euron lisätienestit täysimääräisenä.
Eli jos kärjistetään niin ”parempi” osaiset työttömät hyötyvät ja ”huonompi” osaiset työttömät eivät hyödy? Tämäkö on ollut lain tarkoitus?
Eli jos halutaan parantaa niiden työttömien jotka ovat moniongelmaisia toimeentulotuen asiakkaita niin lisäansioihin liittyvät parannukset pitäisi tehdä toimeentulotuen puolelle eikä vain kelan maksatuksiin?

Voiko työtön muuttaa veroprosenttia pienemmäksi? Kyllä voi!
Työtön maksaa veroa 25%/kk... Itse maksan vähemmän vaikka olen vakituisessa ansiotyössä!

Jotkut minun asiakkaista ovat lähteneet pienentämään työmarkkinatuen veroprosenttia sillä ajatuksella että käteen jäävä osuus kasvaa?
Tässäkin tapauksessa käy sama ilmiö kun 300 euron lisätienesteissäkin eli toimeentulotuki leikkautuu saman suuruisena mitä saat Kelan puolelta hyötyä?
Tässäkin esimerkissä hyöty menee kunna sosiaalitoimelle!
Eli monessa tapauksessa jossa tuen saaja on toimeentuloasiakkuudessa niin hyödyt menevät toisaalle kun työttömälle itselleen=
Valtion talous heikkenee jos veroprosentin pienentämisestä tulee ilmiö työttömien keskuudessa?

Jos mietitään välityömarkkinoita ja siihen liittyvää työllistymis polkua.
Pohdin usein asiaa lain näkökulmasta?
Kuvitellaan työllistymispolkua putkena jonka sisälle eri työllistämis nimikkeet sisältyy. Ensiksi on kuntouttavatyötoiminta, sitten työkokeilu ja viimeiseksi palkkatukityö.
Laki olettaa että kun putken toisesta päästä laitetaan työttömiä sisään niin toisesta päästä tulisi 2-3 vuoden päästä terveitä työkykyisiä veronmaksajia ulos?
Joidenkin kohdalla asia onkin niin!
Sitten on se työttömien joukko jotka hyötyvät putken sisällä olevista työllistämistoimenpiteistä hyvinkin pitkään ellei jopa pysyvästi ja kapasiteettia edetä ei ole? Näin on löytynyt se taso jolle

ihminen pääsee vaikkapa loppuelämäkseen ja kokee sen itse mielekkääksi vaikka loppuiäkseen?

Sitten päästään taas siihen miten laki näkee asian?
Laki ei anna mahdollisuutta vaikkapa työkokeilun osalta ihmisen tehdä työtä kuin puoli vuotta kerrallaan ja sitten pitäisi edetä palkkatukityöhön? Se olisi varmaan meidän kaikkien toive?
Työtön itse olisi tyytyväinen työkokeiluun vaikka pidemmäksi aikaa ja omat resurssit eivät vielä riittäisi verokortti työhön! Eli tässäkin kohtaa tuntuu laki työkokeilusta tietää asian paremmin kuin ihminen itse joka työtä tekee? Työkokeilussa ei ole yhtään joustoa eikä harkintaa?
Käy niin että työtön pistetään työttömäksi työnhakijaksi määräajaksi kunnes taas sama työllistämispolku alkaa alusta?
Toinen vaihtoehto olisi antaa niiden työttömien olla työkokeilussa pidempään kun he kerran itse viihtyvät siinä eikä lisätä ihmisten huonovointisuutta sillä paineella minkä laki antaa tiputtamalla ihmisen takaisin kotiinsa tekemättä mitään?

Muutama sana kuntouttavasta työtoiminnasta päihdeasiakkaan näkökulmasta.
Olen huomannut kuinka kunnat lisäävät kuntouttavan työtoiminnan pajoja, joka on siis hyvä asia mielestäni!
Surullisena seuraan niiden aktiivisten päihteiden käyttäjien siirtymistä kuntouttavaan työtoimintaan!
Kysymykseni kuuluukin että käyttävätkö kunnat kuntouttavaa työtoimintaa väärässä kohtaa päihderiippuvaisen kohdalla?
Ensiksi sairautta pitäisi hoitaa ja sitten kun sairaus on saatu tasapainoon niin sitten ylläpitäviä toimenpiteitä eli vaikkapa kuntouttavaa työtoimintaa? Eli onko tässäkin kyse siitä että kunnat säästävät päihdehoidon rahoista, koska kuntouttavatyötoiminta sisältää sanan kuntouttava? En tiedä? Voisiko kuntouttavan työtoiminnan nimeä muuttaa, ehkä siihen suuntaan että se olisi enemmän työvoimapoliittinen toimenpide kuin sosiaalipuolen toimenpide? Pahimmassa tapauksessa kuntouttava työtoiminta saattaa olla loukkaava ja häpeällinen termi ?
Näen liian usein ihmisiä kuntouttavassa työoiminnassa jotka ovat päihtyneenä paikalla sekä juovat ja käyttävät muita päihteitä työaikanaan? Laki velvoittaa kyllä toista mutta tästä asiasta vaietaan ja resurssit työtoiminnan vetäjillä ei riitä päihdehoidollisten asiakkaiden kanssa ja se on ihan ymmärrettävää ja taustalla liikkuu paljon rahaa joka ei näy työtä tekevälle laisinkaan?

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevat nuoret sekä nuoret aikuiset.
Toki lääkärit antavat oikeanlaisia diagnooseja jotka johtavat eläkkeelle jäämiseen.
Mielestäni ongelmalliseksi asian tekee se että kun diagnoosi on saatu ja se ohjaa eläkkeelle niin samalla hetkellä olet työllistämispalveluiden ulkopuolella!
Osa asiakkaistani pystyisi työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan tekemään ihan hyvin vaikkapa kuntouttavaa työtä pari kertaa viikossa?
Nyt se ei onnistu ja ihmiset jäävät koteihin, toki työkyvyttömille löytyy myös omia palveluita mm klubitalo toimintaa sekä siirtymätyötä mutta se ei sovi kaikille?

No mihin se työttömän aika sitten menee?
Minäpä kerron sen teille! No sehän menee papereitten täyttämiseen ja liitteiden juoksemiseen instansseista toiseen!
Näen sen kongreettisesti jokapäiväisessä työssäni. Valtaosalla asiakkaistani on päihde ja tai mielenterveysongelma sekä asunnottomuutta!
Ongelmaksi muodostuu se että he eivät pääse käsittelemään omaa sairauttaan sillä kaikki aika päivästä toiseen menee palvelujärjestelmän käyttämiseen ja sitä kautta omasta perusturvasta huolehtimiseen!
Lyhyesti kiteytettynä: Mitä terveempi olet sitä vähemmän byrokratiia ja mitä sairaampi sitä enemmän byrogratiaa? Onko se oikein?
Minua välillä hävettää olla näin ”tavallinen” työssäkäyvä, koska saan kaikki edut ja palvelut todella kivuttomasti! Ei minun tarvitse hakea palkkaani millään hakemuksella ja toisaalta tiedän

maksupäivät ja rahamäärät etukäteen!
Saan lääkäriajan samalle päivälle työterveydestä!
Työttömän rahat pilkotaan pahimmillaan kelan, sossun, työttömyyskassan sekä vakuutusyhtiöiden maksettavaksi ja ainakin kelan sekä sossun rahoja haetaan joka kuukausi erikseen! Jos et hae niin et saa mitään ja kukaan viranomaisista ei toimi väärin? Vastuu on aina sälytetty asiakkaalle itselleen oli ne kuinka sairaita tahansa?

Sähköiset palvelut nostavat päätään enemmän ja enemmän työttömän ja muidenkin arjessa?
Olen ihmetellyt viime kuukausina miksi monien virastojen valitusprosessit pitää tehdä aina kirjallisena vaikka puhutaan asioiden valmistelusta sähköisessä palvelussa?
Se vaan vahvistaa omaa näkemystäni siitä että monet valitusprosessit on tehty niin vaikeiksi ja pitkäkestoisiksi että monet eivät lähde siihen prosessiin aiemmin mainitsemista syistä?
Eli taas palvelun käyttäjiltä vaaditaan tietynlaista toiminta kulttuuria mutta palvelun tarjoajat saavat toimia kuin elopellossa!

Ja vielä pohdittavaksi! Hoidetaanko näillä lakimuutoksilla ensisijaisesti yksittäisiä ihmisiä joita lakimuutos koskee vai yhteiskuntaa? Vai ovatko yksittäiset ihmiset vain väline kun puhutaan valtion ja kuntien taloudesta?

Marko Peitsoma Oy Samaria Ab/Hoitotyö